

Izveštaj s 37. EUCEN-ove europske konferencije "Pretvorba sveučilišta u cjeloživotno sveučilište", održane u Leuvenu i Louvain-la-Neuveu, u Belgiji od 26. do 28. ožujka 2009.

Uspostavljanje cjeloživotnog učenja i njegova integracija na europska sveučilišta jedan je od ciljeva bolonjske reforme. No još se uvijek ne zna kako će se sveučilišta moći transformirati u ustanove cjeloživotnog učenja za sve kategorije stanovništva, a da pritom ostanu posvećena istinskom znanstvenom istraživanju i ispunjavaju svoju društvenu odgovornost u znanosti i visokom obrazovanju. Stoga je bilo zanimljivo prisustvovati ovogodišnjoj konferenciji EUCEN-a (European University Continuing Education Network), koja je trebala pružiti uvid u barem neke od putova kojima sveučilišta mogu krenuti u svojoj preobrazbi.

Konferencija, kojoj je prisustvovalo oko 150 sudionika, održana je na Katoličkom sveučilištu u Leuvenu, jednom od najstarijih sveučilišta na svijetu, osnovanom 1425., koje danas ima 30.000 studenata, od čega 4.000 iz drugih zemalja i 8.000 zaposlenika među kojima je 1.400 predavača i 1.800 istraživača. Na Sveučilištu se mogu studirati gotovo sve prirodne, primijenjene, društvene i humanističke znanosti. Studenti Sveučilišta u Leuvenu bili su, među ostalima i humanist Erazmo Rotterdamski, kartograf Mercator i otac moderne anatomije Vesali, a jedan je profesor svojedobno bio izabran i za papu (Hadrijan VI). Godine 1968. Sveučilište je podijeljeno na francuski i flamanski dio pa se francuski dio preselio u obližnje mjesto Louvain-la-Neuve. Od 1995. na Sveučilištu djeluje i poseban institut kojemu je zadaća pomagati i razvijati pedagoške i multimedijske vještine nastavnika i institut za cjeloživotno učenje koji pomaže odsjecima i jedinicama sveučilišta u oblikovanju potreba za cjeloživotnim učenjem. Sveučilište sudjeluje u brojnim europskim projektima, među ostalima i u projektu *Erasmus*.

Na Konferenciji su najprije predstavljeni rezultati i preporuke projekta *BeFlex Plus* (www.eucen.org/BeFlex/index.html), čiji je cilj pratiti kako se fleksibilnost koju omogućuje bolonjski proces koristi za razvitak cjeloživotnog učenja na sveučilištu. Projekt je usredotočen na promicanje regionalne suradnje u području učenja među sveučilištima i drugim organizatorima i izvođačima cjeloživotnog učenja u Europi. Izveštaj o projektu bit će predložen i na sastanku ministara prosvjete zemalja sudionica u bolonjskom procesu u svibnju 2009. Rezultati projekta pokazuju da iako je 56% sveučilišta usvojilo neku strategiju cjeloživotnog učenja, organizacija i izvedba različitih oblika tog učenja uvelike se razlikuju. Velik broj europskih sveučilišta u sklopu cjeloživotnog učenja nudi posebne magistarske studije, neki nude i provostupničke, ali najveći ih broj nudi kratke tečajeve. Preporuke usvojene kao rezultat rada na projektu jesu: da se u organizaciji cjeloživotnog učenja treba oslanjati na cikličku strukturu preddiplomski-diplomski-doktorski studij te da sveučilišta trebaju nastaviti integrirati cjeloživotno učenje uz organizaciju kraćih i posebnih tečajeva koji su izvrstan i brz odgovor za rješavanje specifičnih potreba. Sveučilišta trebaju dalje razvijati postupke procjene i priznavanja ranijeg učenja temeljenog na iskustvu.

Opće preporuke usvojene na Konferenciji, a vezane uz pretvorbu sveučilišta u ustanove cjeloživotnog učenja dostupne su na drugom mjestu na ovom portalu. Ovdje dajemo samo naglaske koji su se mogli čuti tijekom Konferencije, a koje smatramo posebno zanimljivima. Svi su se govornici složili u tome da je visokoškolske ustanove potrebno posebno financirati i tako potaknuti da sudjeluju u cjeloživotnom učenju. Moglo se čuti da je bez namjenskog financijskog poticaja sasvim nerealno očekivati da će se sveučilišta htjeti transformirati. Rečeno je i da bi sveučilišta trebala što prije krenuti u uspostavu cjeloživotnog učenja, jer se poslije 2015. očekuje osjetan i stalan pad broja studenata i povećan broj osoba između 50 i 70 godina starosti, koje su još uvijek aktivne i zainteresirane za učenje.

Sudjelovanje u cjeloživotnom učenju zahtijeva suradnju s vanjskim partnerima: ustanovama, tvrtkama, organizacijama, mjesnim i županijskim tijelima javne vlasti, s kojima sveučilišta dosad nisu surađivala, što traži i promjene u načinu njihova poslovanja i vođenja. Usto, svi sveučilišni odsjeci nisu jednako pripremljeni za preuzimanje brige o cjeloživotnom učenju niti se to učenje u svim područjima može organizirati na istovjetan način. Zato se smatra nerealnim očekivati da će baš svi odsjeci htjeti i moći sudjelovati u organizaciji cjeloživotnog učenja. Slaba suradnja i razumijevanje među pojedinim sveučilišnim odsjecima, koji danas djeluju gotovo kao samostalne administrativne jedinice, može znatno otežati uspostavu cjeloživotnog učenja kao jedinstvenog područja kojim se sveučilište kani baviti. Prilagodba novim vanjskim korisnicima predstavlja za sveučilišta velik izazov, s kojim se dosad nisu susretala. Sudjelovanje u cjeloživotnom učenju zahtijeva i uključivanje vanjskih ispitivača, a ponekad i predavača na sveučilišta. Ovdje je prikladno spomenuti da je studij bibliotekarstva na Sveučilištu u Zagrebu gotovo 30 godina angažirao knjižničare iz prakse kao predavače i ispitivače, dok ta praksa nije prekinuta ukinućem studija i uključivanjem knjižničarskih predmeta u studij informatologije.

Uključivanje sudjelovanja u cjeloživotnom učenju u kriterije za vrednovanje sveučilišta može biti ozbiljan poticaj sveučilištima da krenu u promjene. Neki su predavači spomenuli i mogućnost da sudjelovanje u cjeloživotnom učenju bude jedan od kriterija za promicanje nastavnika u viša zvanja. Treba spomenuti i to da su finski kolege na Konferenciji obavijestili i da se u Finskoj priprema nov Zakon o sveučilištima u koji će biti uključeno i cjeloživotno učenje kao obveza sveučilišta. Šesnaest finskih sveučilišta u svoje su poslovne strategije već uključili promicanje cjeloživotnog učenja. Tradicionalno školovanje usmjereno na postizanje stupnja prvostupnika, magistra ili doktora struke već je danas na nekim visokoškolskim ustanovama obogaćeno organiziranjem kratkih tečajeva, javnih predavanja i medijskih događanja.

U zaaključku se može reći da je posve sigurno da se tradicionalne granice akademske zajednice, kakvu smo poznavali, mijenjaju i da sveučilišta moraju naći odgovarajuće načine da uz nastavu i istraživanje svojim djelovanjem postanu vidljivija i u široj zajednici.

Iduća 38. konferencija EUCEN-a održat će se na Sveučilištu Jönköping u Švedskoj, od 5. do 7. studenoga 2009. i bit će posvećena kvaliteti i inovacijama u cjeloživotnom učenju.

A. Horvat

Radionica II "The internal impacts"

Radionica je bila posvećena promjenama koje uvođenje cjeloživotnog učenja uzrokuje u strukturalnim, organizacijskim i pedagoškim aspektima sveučilišta.

Uvodni dio radionice sastojao se od četiri izlaganja. Rob Mark s Kraljičinog sveučilišta u Belfastu (*Queen's University Belfast*) naglasak je stavio na potrebu obrazovanja nastavnog osoblja na sveučilištima s obzirom na orijentaciju sveučilišta na cjeloživotno učenje. Osvrnuo se na znanja koja se stječu unutar samih studija, kao i na potrebu stalnog stručnog usavršavanja nastavnika. Istaknuo je kako se danas na sveučilištima traže načini da nastavnici na najbolji način zadovolje različite potrebe različitih kategorija studenata koji se u okviru cjeloživotnog učenja vraćaju na sveučilište. Riječ je o studentima različite životne dobi i društvenog podrijetla, s izraženom željom da preko programa cjeloživotnog učenja na sveučilišta dođu kategorije stanovništva koje ranije uopće nisu bile uključene u visoko obrazovanje ili su bile uključene u vrlo malom postotku. Kako bi se stvorila učinkovita sveučilišta cjeloživotnog učenja, sveučilišta moraju osmisliti djelotvornu politiku te je biti u stanju, zajedno s praksom, i primjenjivati. Rob Mark smatra da je stalno obrazovanje nastavnika, kao i svog osoblja, koji rade sa studentima, koji se u okviru cjeloživotnog učenja vraćaju ili po prvi put dolaze na sveučilište, ključ uspjeha.

Alfredo Soeiro sa Sveučilišta u Portu upoznao je polaznike radionice s uporabom modela EFQM (European Foundation for Quality Management – www.efqm.org) u upravljanju centrima za cjeloživotno učenje na sveučilištima. Spomenuti model koji nudi metodologiju i pomagala za samoprocjenu prilagođen je sveučilišnom okružju u okviru projekta DAETE (Development of Accreditation in Education and Training in Engineering – daete.up.pt). S radom se nastavilo projektom UNIQM (University Quality Management) u kojem su, po prvi put, u okviru projektu Atlantis, surađivala europska i sjevernoamerička sveučilišta. Soeiro je naglasio kako se temeljna korist razvijenog modela sastoji u tome što nudi pouzdane metode razvoja strategija kvalitetnog upravljanja centrima za cjeloživotno učenje na sveučilištima.

Gil Vertongen i Frédéric Nils s belgijskog Sveučilišta Saint-Louis predstavili su rezultate istraživanja povratka studenata na sveučilište. Odrasle studente (*adult learners*) su definirali kao studente s najmanje 25 godina koji su se nakon najmanje jedne godine prekida obrazovanja vratili na sveučilište. Istražena je njihova motivacija, prepreke s kojima se susreću te učinci njihovog obrazovanja.

Sólrún B. Kristinsdóttir sa Sveučilišta na Islandu predstavila je Centar za stalno stručno usavršavanje nastavnika koji nastavnicima osnovnih i srednjih škola organizira pohađanje kolegija na trima islandskim sveučilištima. To je posebno značajno za

nastavnike u osnovnim školama koji su donedavno mogli imati prvostupničku diplomu, a sad moraju imati magisterij struke.

Drugi, praktični, dio radionice bio je usmjeren na diskusiju o preporukama projekta BeFlex Plus (www.eucen.org/BeFlexPlus/index.html). Ciljevi projekta obuhvaćaju istraživanje provedbe cjeloživornog učenja na europskim sveučilištima (University Life Long Learning), promociju strategija razvoja ULLL-a te korištenja dosega Bolonjske reforme u tu svrhu kako bi se ULLL transformirao u LLLU (Life Long Learning University). U okviru projekta provedena su dva anketna istraživanja (prvim je obuhvaćeno 100 sveučilišta, a drugim uz prvobitno obuhvaćena i dodatnih 50), 40 studija slučaja te više seminara i radionica. Sudionici ove radionice, raspravljali su o preporukama, koje su još u fazi nacрта, s naglaskom na učinke uvođenja cjeloživornog učenja na strukturalne, organizacijske i pedagoške aspekte sveučilišta. U tom je svjetlu raspravljano o ulogama različitih segmenata sveučilišta: nastavnika, znansvenika i administrativnog osoblja. Predložene su manje promjene i nadopune postojećih BeFlex Plus-preporuka.

Ana Barbarić